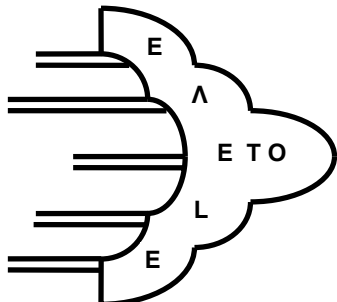

ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΛΕΤΟ)
Hellenic Society for Terminology (ELETO)

Σωκράτη Τσάκωνα 5, 15236 ΠΕΝΤΕΛΗ

Τηλεφ.: 8042313, 6118986

Τηλεομ.: 8068299, 8042385

Ηλ.Ταχ.: valeonti@mail.otenet.gr

http://sfr.ee.teiath.gr/orogramma.htm

Αρ.45 Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2000

ISSN 1106-1073

Τιμή: 10 δρχ.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΤΟ:

Μελέτη, εκπόνηση, ... και με οποιοδήποτε τρόπο ανάπτυξη της Ελληνικής Ορολογίας... Συμβολή στην ανάπτυξη της Ελληνικής Γλώσσας και προώθηση του ρόλου της στη διεθνή Ορολογία...

(Από το Καταστατικό)

ΕΠΟΣ:

Η μεγάλη ευκαιρία της Ελληνικής Ορολογίας

Το ΕΠΟΣ (Εθνικό Πρόγραμμα Ορολογικού Συντονισμού) είναι μια **εθνική κινητοποίηση** για *συντονισμένη παραγωγή, διαγλωσσική αντιστοιχισή, ταξινόμική ψηφιακή αποθήκευση, εκτεταμένη διάδοση και μονοαπευθυντική διαδικτυακή διάθεση* πολλών εκατοντάδων χιλιάδων **σύγχρονων ελληνικών όρων** σε μεγάλο πλήθος θεματικών πεδίων. Είναι ένα πρόγραμμα εξαετές (2001-2006) που έχει υποβληθεί για χρηματοδότηση από το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

Η πρωτοβουλία ήταν της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ) η οποία ανέθεσε στο Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ) και στο Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) την προετοιμασία προγράμματος με την ονομασία ΕΠΟΣ. Μερίμνη των ΙΕΛ και ΕΚΤ συγκροτήθηκε η **Επιτροπή Συντονισμού (ΕΣ)** η οποία στη συνέχεια συνέστησε την **Ομάδα Εργασίας (ΟΕ)** του ΕΠΟΣ.

Την Επιτροπή Συντονισμού αποτελούσαν οι ακόλουθοι εκπρόσωποι των **θεσμικών φορέων** του ΕΠΟΣ:

Πρόεδρος:

Θ. Τάσιος,

Καθηγητής ΕΜΠ

Μέλη:

Γ. Βαρουφάκης,

Καθηγητής, Πρόεδρος του Ελληνικού Οργανισμού Τυποποίησης (ΕΛΟΤ)

Θ. Εξαρχάκος,

Καθηγητής, Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (ΠΙ)

Γ. Καραγιάννης,

Καθηγητής, Διευθυντής του Ινστιτούτου Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ)

Π. Λιγομενίδης,

Καθηγητής, Ακαδημαϊκός (ΑΚ.ΑΘ.)

Ε. Μπούμπουκας,

Διευθυντής του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ)

Γ. Πατσιαβός,

Προϊστάμενος Τμήματος Διεθνών Σχέσεων Μεταφορών του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών (ΥΠΜΕ)

Β. Α. Φιλόπουλος,

Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ)

Θ. Φωτεινοπούλου,

Διευθύντρια του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΥΠΕΣΔΔΑ)

Αναπληρ. Μέλη:

Κ. Βαλεοντίς,

Γενικός Γραμματέας της ΕΛΕΤΟ

Γ. Παπαδόπουλος,

Σύμβουλος του ΠΙ

Ε. Σαχίνη,

Διευθύντρια του ΕΚΤ

Γραμματέας: **Γ. Μικρός**

Ινστ. Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ)

Την **ΟΕ** αποτελούσαν τα ακόλουθα στελέχη τα οποία είναι εμπειρογνώμονες των **θεσμικών φορέων** που εκπροσωπούνται στην ΕΣ:

Μέλη
Κώστας Βαλεοντίς
Ελευθερία Γιακουμάκη
Θόδωρος Δεβενές
Σαράντος Καπιδάκης
Έλενα Μάντζαρη
Θοδώρα Τριαντοπούλου
Στέλιος Φραγκόπουλος
Αναστασία Χαρχαρίδου

Φορείς
Ελλην. Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ)
Ακαδημία Αθηνών (ΑΚ.ΑΘ.)
ΥΠΕΣΔΔΑ
Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ)
Ινστ. Επεξεργασίας του Λόγου (ΙΕΛ)
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (ΠΙ)
Ελλ. Οργαν. Τυποποίησης (ΕΛΟΤ)
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (ΠΙ)

Στο πλαίσιο του σχεδιασμού του ΕΠΟΣ εκπονήθηκε – από την ΕΣ – με την ανάδραση και της ΟΕ – **Στρατηγική Μελέτη** και από την ΟΕ – με την ανάδραση και της ΕΣ – το **Επιχειρησιακό Σχέδιο Ορολογίας**.

Στη Στρατηγική Μελέτη επισημαίνονται τα προβλήματα της Ελληνικής Ορολογίας, διαμορφώνεται το γενικό πλαίσιο για τη ροή του όλου προγράμματος ΕΠΟΣ και περιγράφονται συνοπτικά οι ρόλοι των **θεσμικών φορέων**.

Το Επιχειρησιακό Σχέδιο Ορολογίας αποσκοπεί στη **δημιουργία λειτουργικής υποδομής** για τη συγκέντρωση, τον συντονισμό και την αναβάθμιση των εργασιών ορολογίας στην Ελλάδα καθώς και στην **παραγωγή ελληνικών όρων** σε όλους τους σημαντικούς τομείς του ανθρώπινου επιστητού και στην ένταξη των όρων αυτών στο **γνωσιολογικό και επικοινωνιακό πλαίσιο** της **Κοινωνίας της Πληροφορίας**.

Με το σύνολο των Έργων του Επιχειρησιακού Σχεδίου Ορολογίας επιδιώκεται ολόπλευρη και εμπειριστατωμένη αντιμετώπιση του προβλήματος των όρων της σύγχρονης Ελληνικής Γλώσσας, ώστε αυτή να ανταποκρίνεται με συνέπεια και πληρότητα στις σύγχρονες απαιτήσεις σε **ορολογικούς πόρους** στο πλαίσιο της γενικής ηλεκτρονικής διαδικτύωσης και της απαιτούμενης ταχύτερης **αναζήτησης, ανεύρεσης, άντλησης** και, γενικά, **διακίνησης** των πληροφοριών σε κάθε τομέα της γνώσης.

Το Επιχειρησιακό Σχέδιο Ορολογίας συγκροτείται από **12 Έργα** αποτελούμενα από αλληλοσυνδεδεμένες **Γραμμές Δράσης (ΓΔ)**. Ανάδοχοι των 12 έργων είναι οι **θεσμικοί φορείς** του ΕΠΟΣ: Ακ.ΑΘ., ΠΙ, ΙΕΛ, ΕΚΤ, ΕΛΟΤ, ΥΠΕΣΔΔΑ, ΥΠΜΕ, Υπ. Πολιτισμού και Υπ. Γεωργίας. Μαζί με τους **θεσμικούς φορείς** του ΕΠΟΣ, για την εκτέλεση του προγράμματος προβλέπεται εμπλοκή συνολικά **180 φορέων, υπεύθυνων ή συνεργαζόμενων** στις επιμέρους ΓΔ των Έργων, ενώ θα παραχθούν ελληνικοί όροι σε **140 θεματικά πεδία**.

Διακρίνονται πέντε κατηγορίες Γραμμών Δράσης:

- **ΓΔ Υποδομής** (ορολογικής και/ή τεχνολογικής)
- **ΓΔ Παραγωγής όρων** με τη δημιουργία **Ανθρώπινων Δικτύων**

Ορολογίας (ΑΔΟ)

- **ΓΔ Αποθήκευσης και Ταξινόμησης** των παραγόμενων όρων
- **ΓΔ Διάθεσης και Διάχυσης** των παραγόμενων όρων
- **ΓΔ Ειδικών Ορολογικών Εφαρμογών.**

Βασική οντότητα του ΕΠΟΣ για την παραγωγή όρων είναι τα **ΑΔΟ**. Τα ΑΔΟ και η λειτουργία τους αποτελούν μια νέα μορφή των **οργάνων και διεργασιών** που έχουν εφαρμοστεί με μεγάλη επιτυχία στον 20ό αιώνα από τους οργανισμούς και οργανώσεις **Τυποποίησης** στο πλαίσιο των σημερινών τεχνολογικών δυνατοτήτων και με τις προοπτικές της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Σε κάθε ΑΔΟ θα υπάρχει ένας **πυρήνας** ο οποίος θα λειτουργεί με την ευθύνη συγκεκριμένου **φορέα**, σύμφωνα με συγκεκριμένους κανονισμούς που θα εκπονηθούν **σε ΓΔ Υποδομής** του ίδιου του ΕΠΟΣ, και θα απευθύνεται σε δύο σύνολα ατόμων ή φορέων: των **ειδικών αποδεκτών** και των **γενικών αποδεκτών**, ενώ πυρήνας και αποδέκτες θα είναι **διαδικτυωμένοι**, ώστε η πληροφορία να διακινείται ταχύτατα και ο εκμηδενισμός των αποστάσεων να εξασφαλίζει μαζικότερη συμμετοχή των εμπειρογνομόνων κάθε θεματικού πεδίου αλλά και των ενδιαφερομένων γενικότερα.

Βασικό αποτέλεσμα, και εργαλείο συνάμα, του ΕΠΟΣ θα είναι η **Εθνική Βάση Δεδομένων Ορολογίας (ΕΒΔΟ)** της οποίας η **ανάπτυξη** θα γίνει με ευθύνη του ΙΕΛ ενώ η **λειτουργία** με ευθύνη του ΕΚΤ. Στην ΕΒΔΟ θα συγκεντρωθεί και θα οργανωθεί ιεραρχικά το σύνολο της παραγωγής όρων του ΕΠΟΣ. Ταυτόχρονα, με τη διασύνδεση της ΕΒΔΟ με τις υπόλοιπες υπάρχουσες **Θεματικές Βάσεις Δεδομένων Ορολογίας** θα δοθεί η δυνατότητα στους χρήστες να έχουν άμεση και εύκολη πρόσβαση στα ορολογικά δεδομένα ενός συνολικού δικτύου βάσεων **μέσω μίας και μόνο κεντρικής ιστόθυρας** στο Ίντερνετ, που θα λειτουργεί με ευθύνη του ΕΚΤ.

Ο ρόλος της ΕΛΕΤΟ στην εκτέλεση του Επιχειρησιακού Σχεδίου Ορολογίας θα είναι κεντρικός. Στις πρώτες φάσεις του Προγράμματος η ΕΛΕΤΟ θα είναι υπεύθυνη για τις **Γραμμές Δράσης Ορολογικής Υποδομής**, στις οποίες θα συντονίσει τους κατ' αντικείμενο συναρμόδιους φορείς για τη δημιουργία του επιστημονικού και κανονιστικού πλαισίου μέσα στο οποίο θα λειτουργούν τα ΑΔΟ για την παραγωγή **ελληνικών όρων**. Στη συνέχεια, θα έχει την ευθύνη της **ορολογικής κατάρτισης** των πυρήνων και μελών των ΑΔΟ, **πριν αυτά αρχίσουν να παράγουν όρους**. Κατά τη λειτουργία των ΓΔ παραγωγής όρων, η ΕΛΕΤΟ θα **διασφαλίζει** την εφαρμογή του όλου κανονιστικού πλαισίου και την τήρηση των ισχυουσών διατάξεων (κανόνες παραγωγής όρων, λειτουργία Δημόσιας Κρίσης, προθεσμίες παραλαβής του προϊόντος των ΑΔΟ), όντας σε συνεχή επαφή και συνεργασία με τη **Συντονιστική Επιτροπή** του ΕΠΟΣ. Τέλος, θα συνεργάζεται με την Ακαδημία Αθηνών και θα εισηγείται σ' αυτήν (συγκεντρώνοντας από τα ΑΔΟ) τις περιπτώσεις προβλημάτων (όπως περιπτώσεις έντονων διχογνωμιών για την απόδοση όρων, περιπτώσεις πολλαπλών αποδόσεων κτλ.) που θα επιλύει το **Εθνικό Συμβούλιο Ορολογίας** το οποίο θα ιδρυθεί και θα λειτουργεί με ευθύνη της Ακαδημίας).

Κλείνοντας αυτό το σύντομο αφιέρωμα, θα πρέπει να τονίσουμε ότι το **ΕΠΟΣ** (που ελπίζουμε πως θα εγκριθεί) αποτελεί **μοναδική ευκαιρία για την Ελληνική Ορολογία**. Η ΕΛΕΤΟ πρέπει να δραστηριοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό ενόψει των ευθυνών και καθηκόντων της στο πλαίσιο του Προγράμματος αυτού. Το ΔΣ σύντομα θα απευθυνθεί σε όλα τα μέλη της ΕΛΕΤΟ με σκοπό να επιστρατεύσει και αξιοποιήσει για την επιτυχή πραγμάτωση του ΕΠΟΣ κάθε προσφερόμενη γνώση, εμπειρογνώσια και/ή δεξιότητα των μελών της, σε πλήρη συμφωνία με τις διατάξεις του Καταστατικού της.

K.B.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ εύχεται στα Μέλη και στους φίλους της **Ευτυχισμένο και Δημιουργικό το καινούργιο έτος 2001!**

Κοπή της Πίτας της ΕΛΕΤΟ

Η πρώτη **συνεστίαση** της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας θα πραγματοποιηθεί **στο Κέντρο ΕΛΛΟΠΙΑ**, (Αριστοτέλους 84, Χαλάνδρι) **στις 19 Ιανουαρίου 2001, ημέρα Παρασκευή και ώρα 8.00 μ.μ.**, και θα γίνει **Κοπή της Πίτας της ΕΛΕΤΟ**. Τιμή συμμετοχής **8.000 δρχ.** το άτομο.

**Από την Ομάδα Ορολογίας του ΠΙ:
Οι «περιπέτειες» του ρήματος «άγω»
και των ρημάτων σε «-λλω»**

Η Ομάδα Ορολογίας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου καταγράφει, εξετάζει και σημειώνει:

Δεινοπαθούν το ρήμα **«άγω»** στον προφορικό λόγο κυρίως και τα ρήματα σε **«-λλω»** στο γραπτό λόγο. Άγνοια ρηματικών θεμάτων και χρόνων παράγουν απίθανους ρηματικούς τύπους ή προκαλούν ακόμη και εμπλοκή στο λόγο όταν ομιλητής ή γράφων πρέπει να τα χρησιμοποιήσουν.

Έχουμε καταγράψει, κυρίως από τον προφορικό λόγο στα ΜΜΕ:

ΛΑΘΟΣ

είχε ανάξει
είχαμε συνάξει
αναγάγοντας
εξήγε
θα εξάγομε
να εξάγομε
διεξαγάγοντας

ΣΩΣΤΟ

είχε αναγάγει
είχαμε συναγάγει
ανάγοντας
εξήγαγε
θα εξαγάγομε
να εξαγάγομε
διεξαγόνατας

ANTI

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Θέμα **αγ-** / ενεστώτας – παρατατικός – μέλλοντας
διάρκειας/ διάρκεια ή επανάληψη πράξης.

Θέμα **αγαγ-** / μέλλοντας στιγμιαίος – αόριστος – συντελικό χρόνο / στιγμιαίο της πράξης

Π.χ. **θα εξάγομε** / επαναλαμβανόμενη πράξη – μέλλοντας διάρκειας. **θα εξαγάγομε** / στιγμιαία πράξη – μέλλοντας στιγμιαίος.

εξήγε / διάρκεια στο παρελθόν – παρατατικός

εξήγαγε / παρελθόν – στιγμιαίο της πράξης – αόριστος

είχαμε εξαγάγει / υπερσυντέλικος

να εξάγω / επανάληψη – βουλευτική πρόταση

να εξαγάγω / στιγμιαία πράξη – βουλευτική πρόταση.

ΡΗΜΑΤΑ ΣΕ «-λλω»

ΛΑΘΟΣ

θα υποβάλλω
να προβάλλομε
έχομε αναβάλλει
με κατέβαλλε (η ασθένεια)

ΣΩΣΤΟ

θα υποβάλω
να προβάλομε
έχομε αναβάλει
με κατέβαλε (η ασθένεια)

ANTI

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Δύο **-λλ-** / ενεστώτας – παρατατικός – μέλλοντας
διάρκειας/ διάρκεια - επαναλαμβανόμενη πράξη

Ενα **-λ-** / μέλλοντας στιγμιαίος – αόριστος – συντελικό χρόνο / στιγμιαία πράξη

Π.χ. **θα υποβάλλω** / επανάληψη – μέλλοντας διάρκειας

θα υποβάλω / μέλλοντας στιγμιαίος– στιγμιαία πράξη

υπέβαλε / παρελθόν – στιγμιαία πράξη – αόριστος

έχω υποβάλει / παρακείμενος

να υποβάλλω / διάρκεια – βουλευτική πρόταση

να υποβάλω / στιγμιαία πράξη – βουλευτική πρόταση

P.Γ.

Είπαν για την Ελληνική Γλώσσα

- **Έλεν Κέλερ** (τυφλή Αμερικανίδα συγγραφέας):

«Αν το βιολί είναι το τελειότερο μουσικό όργανο, τότε η ελληνική γλώσσα είναι το βιολί της ανθρώπινης σκέψης».

- **Μπέρναρ Σο:**

«Αν στη βιβλιοθήκη σας δεν έχετε τους αρχαίους Έλληνες τότε μένετε σ' ένα σπίτι χωρίς φως».

- **Φρειδερίκος Σαγκρέδο** (Ισπανός γλωσσολόγος):
«Η ελληνική γλώσσα είναι από ουσία θεϊκή. Πρέπει να γίνει η δεύτερη μητρική γλώσσα όλης της Ευρώπης και η πρώτη γλώσσα όλων των καλλιεργημένων ανθρώπων».

- **Πολ Φορ** (Γάλλος Ακαδημαϊκός):

«Ποιος δεν ξέρει ότι το ετρουσκικό αλφάβητο είναι όλο δανεισμένο από τους Έλληνες της Κύμης;»

- **Κλοντ Φοριέλ** (Γάλλος διανοούμενος):

«Η ελληνική γλώσσα είναι πιο πλούσια από τη γερμανική, πιο διαυγής από τη γαλλική, πιο ευλύγιστη από την ιταλική και πιο αρμονική από την ισπανική, είναι η ωραιότερη γλώσσα της Ευρώπης».

Αυτά λένε οι ξένοι, ενώ εμείς την κακοποιούμε βαναύσως!
(Από το «Φύλλο Συνταξιούχων ΟΤΕ», 126, Νοέμ. 2000)

Για την αντιγραφή
Μιχ.Κ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Λάβαμε – και ευχαριστούμε – τα ακόλουθα περιοδικά:

- **Οικονομική Βιομηχανική Επιθεώρηση**, τεύχ. 760, Νοέμ. 2000.
- **Ερευνώντας¹**, τεύχ. 5, Σεπτ.-Οκτ. 2000.
- **Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ**, αρ. φύλ. 101, Σεπτ.-Οκτ. 2000.
- **Ελληνική Διεθνής Γλώσσα**, τεύχ. 7, Ιουλ.-Αύγ. 2000.
- **Καινοτομία, Έρευνα και Τεχνολογία**, τεύχ. 20, Σεπτ.-Οκτ. 2000.
- **Χρονικά**, αρ. φύλλ. 169, Σεπτ.-Οκτ. 2000.

“ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ”

Το “Ορόγραμμα” είναι διμηνιαία έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ) για την αλληλοενημέρωση των μελών της και ευρύτερου κύκλου αποδεκτών για θέματα της Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας.

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο:

Β. Α. Φιλόπουλος
Πρόεδρος ΕΛΕΤΟ

Σύνταξη:

Κ. Βαλεοντής
Μ. Καρδούλη
Α. Παπαναστασίου
Β.Α. Φιλόπουλος

Τηλέφωνα:

πρωί: 6118986
εσπέρα: 8042313, 8619521
Τηλεμοιότητα: 8068299, 8042385

Ηλ. Ταχυδρομείο: valeonti@mail.otenet.gr

Θέση στο Ιντερνετ: <http://sfr.ee.teiath.gr/orogramma.htm>

Γίνονται δεκτές συνεργασίες. Απαραίτητες προϋποθέσεις τα κείμενα να είναι ευανάγνωστα, σύντομα και έτοιμα για δημοσίευση δίχως να απαιτείται παραπέρα επεξεργασία.

Τα δημοσιεύματα που προσυπογράφονται με αρχικά απηχούν τις προσωπικές απόψεις του συντάκτη τους, το πλήρες όνομα του οποίου είναι στη διάθεση της Σύνταξης. Η Σύνταξη του “Ο” συνήθως δεν παρεμβαίνει, ούτε σχολιάζει.

Επιτρέπεται ελεύθερα η αναδημοσίευση ή η αναπαραγωγή ολόκληρου ή μέρους του “Ο” με μόνη υποχρέωση την αναφορά της πηγής.

OROGRAMMA No 45, November-December 2000, ISSN 1106-1073

Bimonthly edition of

Hellenic Society for Terminology (ELETO)

Sokrati Tsakona 5 & Iatridi

GR-152 36 PENTELI GREECE

¹ Έκδοση της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας

ΕΞΟΦΛΗΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ - ΜΕΛΩΝ

Η εξόφληση των συνδρομών των μελών γίνεται με απευθείας πληρωμή στην ταμεία της ΕΛΕΤΟ,

κα Α. Γκόνου,
Λ. Κατσώνη 16,
145 61 Κηφισιά
τηλ.: 801 9550

ή με καταβολή στον τραπεζικό λογαριασμό της ΕΛΕΤΟ (Εθνική Τράπεζα Ελλάδος 671/591002-12).

Στην τελευταία περίπτωση παρακαλούνται τα μέλη να στέλνουν φωτοαντίγραφο της απόδειξης ταχυδρομικώς στη διεύθυνση της ΕΛΕΤΟ ή τηλεμοιότητα την απόδειξη στον αριθμό 806 8299.

Ορθοέπεια (3)

Μονάδες του προφορικού και του γραπτού ελληνικού λόγου

Συνεχίζουμε και σε τούτο το φύλλο την ανάπτυξη του θέματος «Ορθοέπεια» κάνοντας μια συγκριτική παρουσίαση των βασικών γλωσσικών μονάδων του προφορικού και του γραπτού λόγου.

Στον Πίνακα 3 συνοψίζονται τα βασικά χαρακτηριστικά των μονάδων αυτών. Στον προφορικό λόγο λαμβάνεται υπόψη η **ηχητική παράσταση** των μονάδων (δηλαδή η αντιπροσώπευσή τους με **ήχους**), ενώ στο γραπτό λόγο η **γραπτή παράσταση** τους (δηλαδή η αντιπροσώπευσή τους με **γράμματα**). Τόσο στον πρώτο όσο και στον δεύτερο εξετάζεται ταυτόχρονα και η **εννοιολογική/σημασιολογική** ή **πληροφοριακή υπόσταση** των μονάδων.

Επισημαίνουμε ότι η ανάλυση του πίνακα δεν είναι γλωσσολογικά εξαντλητική. Για παράδειγμα, μεταξύ λέξης και πρότασης δεν παρεμβάλαμε τη «φράση» ή το «σύνταγμα», αλλά επιλέξαμε τον «όρο» τονίζοντας έτσι την κεφαλαιώδη σημασία του στη γλωσσική επικοινωνία.

Για την ευκολία του αναγνώστη, στο συμβολισμό των **φωνημάτων** τηρούμε, όπως και στα προηγούμενα, το ελληνικό αλφάβητο γενικά, ενώ για περιπτώσεις ενδεχόμενης αμφισημίας (όπου δεν υπάρχει αμφιμονοσήμαντη απόδοση φωνήματος με ελληνικό γράμμα ή γράμματα), χρησιμοποιούμε σύμβολα του διεθνούς φωνητικού αλφαβήτου όπως /b/, /d/, /g/ κτλ.

Όπως προκύπτει από τη μελέτη του πίνακα, οι μονάδες αυτές δεν έχουν αμφιμονοσήμαντη αντιστοίχια μεταξύ τους, ούτε είναι εξίσου διακριτές και στα δύο είδη λόγου. Έτσι:

- ένας **φθόγγος** ή ένα **φώνημα** δεν αντιστοιχεί πάντοτε σε ένα **γράμμα**
- η **συλλαβή**, ενώ αποτελεί θεμελιώδη μονάδα της ομιλίας, δεν διακρίνεται ιδιαίτερα στο γραπτό λόγο, ενώ ο «κανόνας συλλαβισμού» της γραμματικής είναι εν πολλοίς αυθαίρετος (γι' αυτό και έχει αλλάξει κατά καιρούς)
- το **μόρφημα** δεν είναι ευδιάκριτο στον προφορικό λόγο όπως είναι στο γραπτό
- αντίθετα με τη **συλλαβή**, η **λέξη** δεν ξεχωρίζει στον προφορικό λόγο, συνήθως χάνεται μέσα στις **εκφωνήσεις**
- ο **όρος**, στη χρήση του, αντιστοιχεί πάντοτε σε μία **έννοια**. Ο μονολεκτικός όρος συμπεριφέρεται ως λέξη. Ο πολυλεκτικός όρος διατηρεί συγκεκριμένη και σταθερή σχέση των συνθετικών του, ώστε συνήθως ξεχωρίζει τόσο προφορικά όσο και γραπτά. Η γνώση μεταδίδεται με **έννοιες** και **σχέσεις εννοιών**, που εκφράζονται με αντίστοιχους **όρους**.
- η **εκφώνηση** είναι η «προφορική πρόταση». Αποτελείται από μία ή περισσότερες προτάσεις ή από μέρος πρότασης. Ο προφορικός λόγος είναι ακολουθία εκφωνήσεων, με παύσεις, μικρής ή μεγάλης διάρκειας, ανάμεσά τους. Η **πρόταση** του γραπτού λόγου δεν διακρίνεται πάντοτε στην ομιλία.
- Η «**προφορική περίοδος**» αντιστοιχεί σε μία ή περισσότερες **περιόδους** π.χ. /γιάπέζμυγιόργο # θαρβίζμαζίμασ;/²

² Συμπληρώνοντας το θέμα του προηγούμενου φύλλου αναφέρουμε εδώ τους **διφθόγγους** της σημερινής ελληνικής:

Γνήσιοι ή κατερχόμενοι: /αῖ/, /εῖ/, /οῖ/, /υῖ/ π.χ. /αῖπός/

Καταχρηστικοί ή ανερχόμενοι: /ἰα/, /ἰε/, /ἰι/, /ἰο/, /ἰυ/ π.χ. /πεδῖα/

Πίνακας 3 – Συγκριτική παρουσίαση βασικών μονάδων του προφορικού και του γραπτού λόγου

ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ		ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ	
Μονάδα	Βασικά Χαρακτηριστικά	Μονάδα	Βασικά Χαρακτηριστικά
φθόγγος	Έχει ατομική ακουστική υπόσταση π.χ. [α] : <a> για κάθε συγκεκριμένο τρόπο με τον οποίο αυτό προφέρεται (στοματικό, ρινικό, ανοικτό, κλειστό κτλ.)	γράμμα	Η μικρότερη μονάδα του γραπτού κειμένου. Συμβολίζει ολικώς ή μερικώς ένα φώνημα . Έχει ξεφύγει, με το χρόνο, από την ένα προς ένα αντιστοιχία με το φώνημα. Παραδείγματα: Ολική συμβολικότητα: Το <a> στο <αλάτι> συμβολίζει το φώνημα /α/. Μερική συμβολικότητα: Το <a> στο <Αιγαίο> συμβολίζει μαζί με το <i> το φώνημα /ε/.
φώνημα	Έχει ομαδική (ταξινομική) ακουστική υπόσταση . Υφίσταται αλλοιώσεις ανάλογα με το φωνητικό περιβάλλον. Έχει εννοιολογικά διαφοροποιητική αξία: /π-όνος/ ≠ /φ-όνος/ /τον πόνο/ ⇒ /τομύδο/	φώνημα (σύμβολο φωνήματος)	Το φώνημα συμβολίζεται απλά ή πολλαπλά (με ένα ή περισσότερα γράμματα) ή και καθόλου: /α/ ⇒ <a> (απλός συμβολισμός) /ε/ ⇒ <ε>, <αι> (διπλός συμβολισμός) /β/ ⇒ <μπ> στο <μπόρα> (απλός συμβολισμός) στο <έμπορος > (κανένας συμβολισμός)
συλλαβή	Είναι: σύμφωνο ή συμφωνικό σύμπλεγμα+ φωνήεν ή δίγθογγος+(ενδεχομένως) τελικό σύμφωνο . Προφέρεται χωρίς διακοπή . Έχει συγκεκριμένο βασικό άκουσμα . Υφίσταται αλλοιώσεις ανάλογα με το φωνητικό περιβάλλον. Στις μονοσύλλαβες λέξεις έχει εννοιολογική ή λειτουργική υπόσταση (βλ. λέξη) /τιν/ /πα-ρό-ρμι-σι/ /τι-μπα-ρό-ρμι-σι/	μόρφημα (ρίζα, πρόσφωμα, κατάληξη)	Είναι η μικρότερη μονάδα που έχει σημασιολογική αξία . Δεν ξεχωρίζει στο γραπτό κείμενο παρά μόνο ύστερα από ανάλυση. π.χ. <δια-μόρφ-ωσ-η> = πρόθημα+ρίζα+επίθημα+κατάληξη <παρ-όρμ-ησ-η>
λέξη	Έχει αυτοδύναμη βασική ακουστική υπόσταση . Υφίσταται αλλοιώσεις ανάλογα με το φωνητικό περιβάλλον. Έχει εννοιολογική ή λειτουργική υπόσταση (αντιπροσωπεύει έννοια ή λειτουργία) /τον/ + /timísame/ = /tondimísame/	λέξη	Έχει αυτοδύναμη βασική γραπτή παράσταση . Υφίσταται κλιτικές μεταβολές. Ξεχωρίζει ως τμήμα του γραπτού λόγου μεταξύ δύο διαδοχικών διαστημάτων. <τον τιμήσαμε>
όρος	Έχει αυτοδύναμη βασική ακουστική υπόσταση . Μπορεί να είναι μονολεκτικός ή πολυλεκτικός . Υφίσταται εσωτερικές ή εξωτερικές αλλοιώσεις με την κλίση και ανάλογα με το φωνητικό περιβάλλον. Έχει καθαρά εννοιολογική υπόσταση . π.χ. /ταχίπιταροίς/ /ταχίπιταζοίς/ /τονδαχίτιτροίς/	όρος	Έχει αυτοδύναμη βασική γραπτή παράσταση . Μπορεί να είναι μονολεκτικός ή πολυλεκτικός . Υφίσταται εσωτερικές ή εξωτερικές αλλοιώσεις με την κλίση, π.χ. <ταχύτητα ροής>, <ταχύτητας ροής>, ... , <των ταχυτήτων ροής>
εκφώνηση ή εκφώνημα	Έχει ουσιαστική ακουστική συνέχεια . Δεν έχει πάντα εννοιολογική και πληροφοριακή πληρότητα . /άνθρωπιμάστε # κεσφάλματακάνυμε/ Εκφώνηση 1 Εκφώνηση 2 /ιταχίπιταφυωτός # ίνεσταθερί/ Εκφώνηση 1 Εκφώνηση 2	πρόταση	Έχει εννοιολογική και πληροφοριακή πληρότητα . π.χ. <Άνθρωποι είμαστε και σφάλματα κάνουμε.> Πρόταση 1 Πρόταση 2 <Η ταχύτητα του φωτός είναι σταθερή> (μία πρόταση)
περίοδος (προφορική)	Έχει πληροφοριακή πληρότητα και αυτοδυναμία . Αποτελείται από μία ή περισσότερες εκφωνήσεις. π.χ. /άνθρωπιμάστε # κεσφάλματακάνυμε/ (μία περίοδος από δύο εκφωνήσεις)	περίοδος	Έχει πληροφοριακή πληρότητα και αυτοδυναμία . Αποτελείται από μία ή περισσότερες προτάσεις. Εκτείνεται ανάμεσα σε δύο τελείες ή τελεία και άνω στιγμή ή δύο άνω στιγμές. π.χ. <Άνθρωποι είμαστε και σφάλματα κάνουμε.> (Μία περίοδος αποτελούμενη από δύο προτάσεις).

K.B.

Στη ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΕΣΥ³ έλα κι εσύ

Τι είναι η «βούληση περίθαλψης εν αδυναμία»;

Αυτή είναι η απόδοση που υιοθέτησε το ΓΕΣΥ για τον αγγλικό όρο "living will" και εναλλακτικά: «βούληση περίθαλψης εν ασθενεία». Η ονοματοδοτούμενη έννοια είναι «Οδηγίες, με επίσημο χαρακτήρα, για την περίθαλψη που θα ήθελε κανείς να του παρασχεθεί, σε περίπτωση που ο ίδιος δεν θα είναι σε θέση να λάβει αποφάσεις για την φροντίδα της υγείας του». Η βούληση περίθαλψης εν αδυναμία συντάσσεται από πριν, σε καιρό νηφαλιότητας, μπορεί δε με αυτήν ο συντάκτης να ορίζει όταν ο ίδιος αδυνατεί πλέον να λάβει αποφάσεις... Έχει κάποιος αναγνώστης του «Ο» κάποια άλλη τεκμηριωμένη πρόταση; Αν ναι, ας την προτείνει! (τηλεμοιότητα: 8068299).

“risk” = «κίνδυνος» ή «διακίνδυνος»;

Κλασικά, η απόδοση του "risk" είναι «κίνδυνος», που όμως συγγέεται με το "hazard" και το "danger". Ένα συλλογικό μέλος της

ΕΛΕΤΟ, η ΜΟΤΟ⁴, έχει ήδη από καιρό υιοθετήσει την απόδοση «διακίνδυνηση» (ρήμα: διακινδυνεύω και όχι κινδυνεύω). Το ΓΕΣΥ εξέτασε τους συναφείς σύμπλοκους όρους και αποφάσισε να προτείνει, παράλληλα προς τη διακίνδυνηση, τον τολμηρό νεολογισμό «διακίνδυνος» που νοείται ως ο κίνδυνος στον οποίο εκτίθεται κάποιος ή εκθέτει κάτι κάποιος. Προτείνονται λοιπόν:

Αγγλικός όρος	Πρώτη πρόταση (Απόδοση ΜΟΤΟ)	Δεύτερη πρόταση
risk analysis	ανάλυση διακινδύνευσης	ανάλυση διακινδύνων
risk assessment	αξιολόγηση διακινδύνευσης	αξιολόγηση διακινδύνων
risk management	διαχείριση διακινδύνευσης	διαχείριση διακινδύνων
risk communication	κοινοποίηση διακινδύνευσης	κοινοποίηση διακινδύνων

Περιμένουμε ενδεχόμενα τεκμηριωμένα σχόλια και προτάσεις σας (στη διεύθυνση της ΕΛΕΤΟ, στο τηλεμοιότητα: 8068299 ή στο ηλ-ταχυδρομείο valeonti@otenet.gr).

K.B.

³ ΓΕΣΥ: Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ

⁴ ΜΟΤΟ: Μόνιμη Ομάδα Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας, Ομάδα Εργασίας της Τεχνικής Επιτροπής "Τηλεπικοινωνίες" (ΤΕ-Τ), Συλλογικό Μέλος της ΕΛΕΤΟ. Λειτουργεί με την ευθύνη και υποστήριξη του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ), στα πλαίσια επίσημης συνεργασίας με τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (ΕΛΟΤ).